

CZU: 811.135.1'35(478)''1967''

[https://doi.org/10.59295/sum4\(184\)2024_16](https://doi.org/10.59295/sum4(184)2024_16)

„NORMELE ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE ALE LIMBII MOLDOVENEȘTI” DIN 1967: APLICAREA ACESTORA ÎN MANUALELE ȘCOLARE ALE TIMPULUI

*Liliana BOTNARI,**Universitatea de Stat din Moldova*

Gramatica intitulată Normele ortografice și de punctuație ale limbii moldovenești, editată în 1967 la Chișinău, este un rezultat al implementării Hotărârii nr. 201 despre introducerea literei „ж” (gi) în alfabetul limbii moldovenești (17 mai 1967), pentru redarea mai exactă a sunetului „dj”. Elaborarea acestei hotărâri, precum și introducerea semnului grafic nou este o repercusiune a Congresului al III-lea al Uniunii Scriitorilor din octombrie 1965, când s-a cerut revenirea la grafia latină, astfel, formându-se premisele unor noi evenimente de trezire a conștiinței naționale în Basarabia. Prin urmare, în studiul de față, cercetăm gradul de implementare a noilor norme ortografice și ortoepice în manualele școlare din acea perioadă și reflectarea evenimentelor socio-politice în conținutul acestora.

Cuvinte-cheie: *alfabet latin, „limbă moldovenească”, limbă română, glotopolitică, limbă națională, mișcare națională.*

„SPELLING AND PUNCTUATION RULES OF THE MOLDOVAN LANGUAGE” FROM 1967: THEIR APPLICATION IN THE SCHOOL BOOKS OF THE TIME

The grammar entitled Normele ortografice și de punctuație ale limbii moldovenești, edited in 1967 in Chișinău, is a result of the implementation of Decision no. 201 on the introduction of the letter „ж” (gi) in the alphabet of the Moldovan language (May 17, 1967), for a more accurate rendering of the sound „dj”. The elaboration of this decision, as well as the introduction of the new graphic sign, is a repercussion of the 3rd Congress of the Union of Writers from October 1965, when it was requested to return to the Latin script, thus forming the premises for new events to awaken national consciousness in Bessarabia. Therefore, in the present study, we investigate the degree of implementation of the new orthographic and orthoepic norms in the school textbooks of that period and the reflection of socio-political events in their content.

Keywords: *Latin alphabet, „Moldovian language”, Romanian language, glottopolitics, national language, national movement.*

În anii '60 s-a intensificat mișcarea națională din Basarabia, solicitându-se un alfabet care să redea toate sunetele limbii române, extinderea utilizării limbii materne – în grădinițe, școli etc., precum și sărbătorirea unor personalități istorice: Ștefan cel Mare, Mihai Eminescu etc., altfel spus se atestă o mișcare activă de distanțare de „limba moldovenească” și de „crezurile” sovietice.

Mitul „specificului limbii moldovenești” a fost spulberat, susține V. Mândăcanu în articolul său Veșmântul ființei noastre, de către filologul rus D. E. Mihalci, care, în cadrul unei conferințe de romanistică, ce și-a desfășurat lucrările la Chișinău, la 19-21 iunie 1961, declara că „Toți oamenii de știință de până la mine, cum sunt M. V. Serghievski, V. F. Șișmariov ș. a., care au afirmat că limba moldovenească este de sine stătătoare, au greșit. (...) Din punct de vedere politic această limbă există, însă din punctul de vedere al lingvisticii este un nonsens” [1, p. 167]. Rolul relevant al afirmațiilor lui D. E. Mihalci este recunoscut și de către Anatol Ciobanu, care amintește o altă secvență a discursului său: „În ceea ce privește chestiunea existenței de sine stătătoare a unei limbi moldovenești deosebite de română personal aş prefera să ader la lingviștii burghezi de peste hotare care nu recunosc o atare limbă.” [2, p. 77].

Mai târziu, alți lingviști ruși, precum T. B. Alisova, T. A. Repina, M. A. Tariverdieva vor susține similitudinea perfectă dintre limba română și „limba moldovenească”, „lăsându-ne latitudinea de a înțelege că unica deosebire stă în „coaja” alfabetului” [1, p. 167].

Toate aceste afirmații argumentate de către intelectualii ruși aveau să constituie premisele unor noi evenimente de trezire a conștiinței naționale, cu rezonanță istorică, din Basarabia, care tindeau să combată „niște manevre terminologice în albia îngustă a adevărilor lingvistice” [ibidem, p. 79].

Unul dintre acestea este Congresul al III-lea al scriitorilor, desfășurat în zilele de 14-15 octombrie 1965 la Chișinău, care a fost ca un manifest pentru adevăr, abordând problemele culturii naționale, ale funcționării limbii materne și ale revenirii la alfabetul latin. V. Bahnaru, cercetând comunicările prezentate în cadrul congresului [3], menționează că prin acest eveniment de amploare „scara valorică se reconfigurează, se supune unor noi criterii de apreciere” [ibidem], se ia în dezbatere problema valorificării clasicilor, se analizează situația lingvistică dezastruoasă, chiar dacă majoritatea autorilor s-au supus autocenzurii și interdicțiilor de exprimare. Soluția salvatoare propusă, susține V. Bahnaru, a fost trecerea la grafia latină, la „veșmântul firesc” al limbii. Firește, post-factum Congresul a fost aspru criticat și considerat un act diversionist, ce demonstra ineficiența propagandei ideologice comuniste. Chiar dacă desfășurarea acestui eveniment a declanșat războiul propagandistic antiromânesc din RSSM, putem considera că, involuntar, tot respectivul congres a servit drept suport pentru actualizarea normelor ortografice și ortoepice din 1967.

În gramatica intitulată „Normele ortografice și de punctuație ale limbii moldovenești” din 1967, editată la Chișinău, alfabetul este compus din 31 de litere, 7 vocale: a, э, и, о, у, ы, э; 2 vocale iotate: ю, я; 1 semivocală: ѣ; 20 de consonante: б, в, г, д, ж, ж̣, з, к, л, м, н, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш; semnul moale: ь. Astfel, notăm că este redus numărul vocalelor – „sămnul dispărător” ь dispăre, precum și consoana ш, însă observăm prezența unei noi consoane – ж̣. Este un rezultat al implementării Hotărârii nr. 201 (1967), semnată de către „A. Diordița, Președintele Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești și L. Diacenco, Cărmuitorul Treburilor Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești”, despre introducerea literei „ж̣” (gi) în alfabetul limbii moldovenești, pentru „redarea mai exactă a sunetului «dj»” din 17 mai 1967, care, pe lângă noile norme ortografice și ortoepice, urma „să asigure până la 1 ianuarie 1968 toate tipografiile ziarelor și revistelor cu șrifțul necesar, precum și să rezolve toate problemele tehnice legate de trecerea la noile norme ortografice”, să introducă în claviatura mașinilor de dactilografiat noua literă și să „oblige ministerele și instituțiile de stat” să se conformeze noilor norme. Elaborarea acestei hotărâri, precum și introducerea semnului grafic nou este o repercusiune a Congresului al III-lea al Uniunii Scriitorilor din octombrie 1965, când s-a cerut revenirea la grafia latină, solicitare de drept, care, din păcate, avea să mai aștepte până în 1989. În acest sens, Gheorghe Negru consideră că „odată cu introducerea africaterii „G”, (...) se obține, de facto, înlocuirea definitivă a „limbii moldovenești”, inventată la Tiraspol și impusă de armata sovietică și N.K.V.D., cu limba română, folosită până la ocupația sovietică. (...) Încetul cu încetul, „ocupanta” – limba moldovenească literară” – a cedat terenul stăpânei de drept – limbii române literare, ce s-a impus în mod firesc, natural, prin voința purtătorilor ei. „Limba moldovenească literară” a rămas să existe doar în denumire.” [4, p. 44].

Manualul „Gramatica limbii moldovenești. Fonetica. Morfologia”, editat în 1970 de către S. Berejan, A. Dîrul și alții, implementează noua regulă, litera ж̣ (g) găsindu-se, chiar din prefață, în lexemele: ложикэ = logică, морфология = morfologia, precum și în textul propriu-zis al gramaticii: жингаше = gingașe (6), ражет = rașet (7), formă învechită a cuvântului „rașet”, жям = geam (14), дражи = dragi (36) ș. a. Analizând metalimbajul lingvistic al lucrării, constatăm identitatea perfectă a acestuia cu cel din limba română de peste Prut, ale cărei norme le găsim fixate în „Morfologia structurală a limbii române” de V. Guțu Romalo din 1968 [5], precum clasificarea părților de vorbire în flexibile și neflexibile, coincidența denominației părților de vorbire: substantiv, adjectiv, articol, pronume, numeral, verb, adverb, prepoziție, conjuncție și interjecție, cu excepția particulei care încă se mai păstrează în gramaticile de la Chișinău, identitatea sistemelor fonetice, lexicale și gramaticale. Noțiunile de bază ale morfologiei, prezentarea claselor lexicogramaticale, a flexionării și a funcțiilor sintactice a acestora, organizarea paradigmatică a categoriilor gramaticale, precum și mijloacele de realizare a flexiunii sunt identice cu cele ale limbii române, cu unele mici excepții. Prin urmare, gramatica limbii române de astăzi distinge 5 moduri ale verbului: indicativ (învață), conjunctiv (să învețe), condițional-optativ (ar învăța), prezumtiv (va fi învățând) și imperativ (învață!), care se regăsesc și în gramatica limbii moldovenești din 1970: indicativ, conjunctiv, condițional, potențial și imperativ. Observăm că doar modul prezumtiv este redat prin alt termen – potențial, însă exprimând în ambele

gramatici o acțiune simultană cu momentul vorbirii sau o acțiune posterioară momentului vorbirii și formându-se de la viitorul indicativ al verbului auxiliar „a fi” și gerunziul verbului de conjugat. Drept model de conjugare, autorii gramaticii din 1970 propun: vei fi așteptând, va fi zis ș. a. (p. 179), particularitățile de conjugare fiind identice cu cele ale gramaticii din 2019. Formele nepredicative ale verbului sunt, de asemenea, identice: infinitivul, participiul, supinul și gerunziu, cu o mică diferență fonetică în cazul gerunziului – жерундиул = gerundiul, sunetul „gi” fiind grafic reprezentat prin noua literă ж.

Analizând textele presei periodice din acele vremuri, lecturăm nu doar scriitori sovietici sau fraze clișeizate, ideologice, ci găsim secvențe sau versuri excerptate din unele lucrări ale scriitorilor clasici și nu numai: M. Eminescu, A. Mateevici, I. Creangă, A. Russo, G. Meniuc, A. Lupan, care demonstrează că cenzura și controlul riguros al conținutului conform „idealurilor” sovietice se atenuează treptat.

„Limba moldovenească. Gramatica, ortografia, dezvoltarea vorbirii. Manual pentru clasa 1” de E. Guțan continuă să-i învețe pe micii elevi normele gramaticale din 1967, prin același alfabet chirilic de 31 de litere, însă continuând propagarea ideologiei sovietice prin versuri cu patos: „Cu Moscova-i Kievu’n mare frăție, / Demult el frăție a legat. / În numele țării credință Rusiei / Hmelnițchii pe veci a jurat” (p. 53), prin texte ce argumentau superioritatea artileriei Armatei Roșii care iubește pacea: „Armata Sovietică este mare și puternică. Ea are cele mai bune mașini, tancuri, rachete, avioane, vapoare, submarine. Dar Armata Sovietică iubește pacea.” (p. 69). Dincolo de aceste înflăcărâte declarații, care urmăreau intenția să „înaripeze” sufletele copiilor și să le demonstreze măreția și bunăvoința U.R.S.S.-istă, gramatica și normele ei rămâneau a fi exact aceleași, prezentate și adaptate vârstei școlarelor.

N. G. Corlăteanu, în „Limba moldovenească literară contemporană. Lexicologia” din 1982, abordează etimologia unor termeni, demonstrând proveniența latină sau greacă a acestora: lexic > gr. „lexikon”, vocabular > lat. „vocabulary” (p. 3); sau lat. „verso” > mold. vers, lat. „verus” > mold. văr, lat. „rees” > mold. rău, lat. „veteranus” > betranu > mold. bătrân (ibidem, p. 78), lat. „in” > mold. în, lat. „in-ab-ante” > mold. înainte, lat. „impleo” > mold. împlu, lat. „sinus” > mold. sân, lat. „horrire” > mold. urî ș. a. (p. 72). Dicționarul explicativ al limbii române prezintă următoarea etimologie pentru aceleași unități lexicale: lexic > fr. „lexique”, iar dicționarul francez Larousse indică „lexique” > „grec lexikon, de lexis, mot” (adică „lexique” este un cuvânt de etimologie greacă), respectiv, N. G. Corlăteanu a dedus etimologia „ab ovo” a cuvântului, nu cea obținută prin filieră franceză; vocabular > fr. „vocabulary”, dar și lat. „vocabulary”; vers > fr. „vers”, lat. „versus”; văr > lat. „verus”; rău > lat. „reus”, bătrân > lat. „betranus” (= veteranus); în > lat. „in”; înainte > lat. „in ab ante”; împlu – forma învechită și populară a cuvântului „umple” > lat. „implere”; sân > lat. „sinus”; urî > lat. „horrire”. Confruntând varianta etimologică a cuvintelor „moldovenești” propusă de N. Corlăteanu și etimologia cuvintelor românești indicată în DEX, remarcăm coincidența perfectă a acestora, unica diferență constând în scrierea chirilică.

În aceeași lucrare, N. Corlăteanu distinge ca limbi romanice răsăritene (p. 21): limbile nord-dunărene – limba moldovenească și limba română, limbile sud-dunărene – aromâna sau macedoromâna, meglenita sau meglena, istriana sau istiota și dalmata sau veliota, ultima menționând că este o limbă moartă. De fapt, toate limbile sud-dunărene nu sunt altceva decât dialectele limbii române istorice, diferențierea în limbi nord-dunărene și sud-dunărene fiind doar în funcție de dialectul sau graiul vorbit în acea zonă, însă limba literară este unică – limba română.

În altă ordine de idei, N. Corlăteanu (p. 22) afirmă că limba vorbită de un popor sub toate aspectele sau variantele sale se prezintă ca limbă națională a acelui popor. În cadrul limbii, autorul diferențiază dialectele, graiurile, argourile, jargoanele, însă „cel mai însemnat dintre aspectele sau variantele funcționale ale unei limbi naționale este limba literară”, care are un caracter supradialectal, multifuncțional și polivalent. Prin urmare, N. Corlăteanu consideră că limba literară este o variantă funcțională a limbii naționale, dar care are totuși un caracter supradialectal, fiind unica variantă care dispune de norme literare – „totalitate de mijloace fonetice, gramaticale și lexicale folosite în mod regulat în limba dată, recomandate de gramatici, dicționare și confirmate de autoritatea scriitorilor de vază” (p. 25). O constatare a autorului ține de faptul că limba literară nu dispune de particularitățile fonetice specifice graiurilor „moldovenești”: consonantele labiale p, b, m nu se palatalizează, literare considerându-se formele: picior, copil, bine, vrabie, miere, nimic, iar formele chișior, tișior, cior; copchil; ghine, biine; vraghie; n’ere; n’ică sunt forme dialectale, locale. Astfel,

eliminând fonetismele și grafia cu alfabet chirilic, nu găsim nicio diferență între unitățile lexicale ale limbii literare de pe teritoriul basarabean din 1982 și limba literară română de peste Prut.

În alte rânduri, autorul susține că prin normele ortografice aprobate de Sovietul Miniștrilor al RSSM, prin hotărârea de la 2 august 1957 și cea de la 17 mai 1967 „s'a căutat a realiza o apropiere de principiile de ortografiere, de modul cum scriau clasicii, în special V. Alecsandri, M. Eminescu, I. Creangă și alții” (p. 227), dar „nici la clasici nu se poate constata o consecvență deplină în privința formei grafice a operelor literare”, în continuare menționând că trăsăturile specifice pronunțării moldovenești trebuie păstrate și în scris.

Prin cele menționate mai sus, conchidem că realitatea glotopoliticii anilor postbelici, contextul istoric și social-politic în care activau savanții lingviști erau vitregi, neprielnice adevărului științific, or, în anii '40-'60, când limba rusă devenea forțat limba oficială și de prestigiu pe teritoriul basarabean, lingviștii, precum N. Corlăteanu, I. C. Varticean sau S. Berejan, militau măcar pentru promovarea așa-zisei „limbi moldovenești”, care avea un vocabular mai mult latin, fapt pe care nu pregetă să-l susțină niciunul dintre ei, fiind conștienți de adevărul științific și istoric despre limba română, însă fiind impuși să se racordeze la posibilitățile de a scrie de atunci, printr-o cenzură riguroasă. Ion Nuță menționează, în acest sens, un interviu al lingvistului acordat redactorului-șef al revistei „Limba română” din Chișinău (nr. 1, 1995, p. 44-51), în cadrul căruia N. Corlăteanu afirmă că „nu trebuie acuzați oamenii de știință de lipsă de onestitate într-o anumită perioadă, privind părerile despre limbă. Lucrurile nu se puteau spune exact datorită condițiilor de absolutism politic și dictatură, când acestea toate erau impuse, venite «de sus». Neavând o dezvoltare liberă, în contact cu limba română, limbajul vorbit și limba literară din Basarabia au fost văduvite de o evoluție normală, în special în privința îmbogățirii vocabularului cu caracter romanic, a însușirii terminologiei științifice și tehnice.” [6, p. 141]. Aceeași realitate dureroasă ne-o ilustrează și Alexandru Dîrul, afirmând: „Dezmățul dezlănțuit în anii '30 în R.A.S.S.M. și represaliile din 1940 și cele de după război – în Basarabia și-au avut efectul scontat, „băgându-le mințile în cap” și filologilor, care erau gata să recunoască legitimitatea nu numai a termenului de limbă moldovenească, ci chiar și a celui de limbă tiraspolenească, dacă lucrul acesta li s-ar fi cerut.” [7, p. 34]. Autorul atestă faptul că deși lingviștii foloseau termenul „limbă moldovenească”, gramaticile și dicționarele editate de ei se deosebeau de cele din România doar după grafie.

În același context, Gheorghe Negru amintește că „rezistența în fața rusificării și deznaționalizării, lupta pentru drepturile etnice ale românilor din Basarabia a fost posibilă numai sub flamura „moldovenismului”. Orice manifestare de românism era urmărită de K.G.B. și sancționată sever (exmatricularea studenților, destituirea din posturi, ostracizarea oamenilor de artă, închiderea accesului la mijloacele de informare în masă, nepublicarea, (...), privațiunea de libertate în penitenciare sau spitale de bolnavi psihici” [4, p. 91]. Așadar, prețul adevărului era unul extrem de mare, iar lingviștii, oamenii de cultură mizau atunci nu atât pe restituirea numelui adevărat al limbii literare, cât pe salvagardarea acesteia, sub orice nume, extinderea sferei de utilizare și aplicare a alfabetului latin.

Prin urmare, chiar dacă lingviștii români din Basarabia, adepți ai adevărului științific, erau persecutați și supuși represaliilor de după război, fiind constrânși de regimul sovietic, în unele perioade, să se distanțeze de adevăr, numirea unei limbi cu alt nume nu a făcut-o să devină alta: limba literară „moldovenească” a gramaticilor de după al doilea război mondial se identifică cu limba literară română, printr-o identitate perfectă a metalimbajului lingvistic și a coincidenței deloc accidentale a sistemelor fonetice, lexicale și gramaticale.

La 1 noiembrie 1988, la Chișinău, a fost convocată o consfătuire a colaboratorilor Institutului de Limbă și Literatură al A.Ș. din Chișinău și a lingviștilor importanți de la Moscova, Leningrad, Kiev, și anume „Teoria variativității și aplicării ei la situația lingvistică din R.S.S.M., în cadrul căreia a fost adoptată o rezoluție ce conținea câteva recomandări:

- decretarea limbii naționale din R.S.S.M. drept limbă de stat în republică;
- recunoașterea unității limbilor care funcționează în R.S.S.M. și în Republica Socialistă România;
- revenirea la sistemul grafic latin.

Aceste recomandări imperative au reprezentat începutul sfârșitului „limbii moldovenești”, glotonim care, de altfel, nici nu a fost menționat în rezoluția respectivă. Tot în 1988, odată cu inițiativa unui grup de

intelectuali din Basarabia, în frunte cu Valentin Mândăcanu, Serafim Saca, Vladimir Beșleagă și alții, de a adresa o „Scrisoare deschisă” Comisiei interparlamentare pentru studierea istoriei și problemelor dezvoltării limbii moldovenești, cerând revenirea la alfabetul latin și oficializarea limbii române ca limbă de stat, se intensifică mișcarea de renaștere națională românească, organizându-se manifestații în sprijinul limbii și a alfabetului. La 27 august 1989 s-a organizat hotărâtorul eveniment Marea Adunare Națională; intelectualii și oamenii de rând revendicau Sovietului Suprem proclamarea limbii române ca limbă de stat și revenirea la grafia latină. Drept urmare, patru zile mai târziu, pe 31 august 1989, a fost votată legea despre revenirea la alfabetul latin și oficializarea limbii române.

În concluzie, gramaticile elaborate în urma anexării Basarabiei la Uniunea Sovietică, chiar dacă erau scrise cu alfabet chirilic și abundau în grafii dialectale, fixau aceleași norme gramaticale, aceleași reguli ortoepice ale limbii române. „Limba moldovenească”, oricât de multe elemente de vocabular inventate sau împrumutate din limba rusă a avut pe parcursul perioadei sale de evoluție, oricare pronunție, migălos șlefuită de către lingviștii pro-sovietici, oricare construcții sintactice ambigue și eronate, fixate în manualele „de specialitate”, i-au fost impuse, și-a păstrat aceeași gramatică a limbii române, aceleași forme morfologice aplicate unităților de limbă, conservându-și esența românească, chiar dacă alfabetul latin era înlocuit cu cel chirilic. Distanțarea bine organizată a vorbirii limbii corecte în spațiul basarabean, denaturarea pronunțării limbii române rămâne a fi astăzi doar la nivel de comunicare orală, și aceasta evidențiindu-se între membrii comunităților rurale, în viața cotidiană sau în sferile neinstituționale. Limba română din Basarabia a trecut prin aceeași evoluție ca și limba română din România, doar că în pași mai lenți, stagnând din cauza unui bilingvism nesănătos, dar obligatoriu, unei amnezii temporare a conștiinței vorbitorilor, derutați de conglomerata evenimentelor și a schimbărilor politice, administrative și culturale. Ba mai mult, identitatea limbii române, și la nivel gnoseologic, prin combaterea teoriei existenței unei limbi autonome, „moldovenești”, a fost recunoscută de „câte mai mulți lingviști din România încă din 1953, printre aceștia fiind: Elena Lungu (Carabulea), Ion Moise, Valeria Guțu (Romalo), Alexandru Ionașcu, Iorgu Iordan, Dimitrie Macrea, Victor Vascenco, Gheorghe Mihăilă sau Elena Slave” [8, p. 117].

În pofida faptului că acest petic de pământ românesc al basarabenilor nu a avut atâta timp acces la sursele de cultură și civilizație românească, ci doar la cele rusești, toate golurile din vocabular fiind completate, în acea perioadă, cu denumiri din limba rusă, limba sa nu a devenit alta, ci, într-un ritm mai lent, continuă să se dezvolte și „să se adapte” din resursele românești de care a fost privată atâta timp.

Referințe:

1. MÂNDĂCANU, V. *Veșmântul ființei noastre*. În: *Situația sociolingvistică din R.S.S.M. reflectată în presa periodică (1987-1989)*, vol. I, partea 1. Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Lingvistică. Resp. de ed.: BEREJAN, S., BOCHMANN, K., BOTNARCIUC, V. ș.a. Chișinău: Concernul PRESA, 1999, p. 157-181. ISBN 9975-944-33-7.
2. MĂTCAȘ, N. *Simulacrul argumentului științific*. În: *Limba română este patria mea. Studii. Comunicări. Documente*. Ediția a II-a. Chișinău: Casa Limbii Române, 2007, p. 69-84. Disponibil: <https://limbaromana.md/carte/d11.pdf> [Accesat: 12.01.2024].
3. BAHNARU, V., COJOCARU, Gh. E. *Congresul al III-lea al uniunii Scriitorilor din RSS Moldovenească (14-15 octombrie 1965)*. Chișinău: Editura Tehnica-Info, 2018, 412 p. ISBN 978-9975-63-433-5.
4. NEGRU, Gh. *Politica etnolingvistică în R.S.S. Moldovenească*. Chișinău: Prut Internațional, 2000, 132 p. ISBN 9975-69-100-5.
5. GUȚU-ROMALO, V. *Morfologia structurală a limbii române (substantiv, adjectiv, verb)*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, 358 p.
6. NUȚĂ, I. *Adepti ai existenței „limbii moldovenești”*. În: *Zargidava. Revistă de istorie*. Nr. V. Bacău: Editura Conexiuni, 2006, p. 133-146. ISBN 973-85193-0-6.
7. DÎRUL, A., EȚCU, I. *Cum a fost impusă denumirea „limbă moldovenească” la est de Prut*. În: *Limba română*. Ediție specială. Conferința științifică „Limba română este numele corect al limbii noastre”, Chișinău, 20-21 iulie 1995. Nr. 4 (22). Chișinău: Tipografia Editurii „Universul”, 1995, p. 33-36. ISSN 0235-9111. Disponibil: <https://limbaromana.md/arhiva/Nr.%204,%201995.pdf> [Accesat la 02.03.2023].

8. VINTILĂ-RĂDULESCU, I. *Limba moldovenească și limba română* [online]. În: *Limba Română*, Nr. 6-10, anul XIII, 2003, p. 113-118. Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A20901/pdf> [Accesat la 19.09.2023].
9. BEREJAN, S., DÎRUL, A. *Gramatica limbii moldovenești. Fonetica. Morfologia*. Chișinău: Editura Lumina, 1970, 227 p.
10. GUȚAN, E. P. *Limba moldovenească. Gramatica, ortografia, dezvoltarea vorbirii. Manual pentru clasa 1, ediția a 5-a*. Kiev-Cernăuți: „Radianska Șkola”, 1983, 159 p.
11. CORLĂTEANU, N. G. *Limba moldovenească literară contemporană. Lexicologia*. Chișinău: Lumina, 1982, 238 p.

Date despre autor:

Liliana BOTNARI, doctor în filologie, cercetător științific superior, Centrul de Lingvistică, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.

ORCID: 0000-0002-9909-2982

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=jUktiF0AAAAJ>

Prezentat la 26.02.2024